

Nationale ombudsman

Antwoordnummer 10870
2501 WB Den Haag

KLACHT OVER CAMERASURVEILLANCE DOOR POLITIE BIJ RODE LIJN DEMONSTRATIE EN OVER HET NIET IN BEHANDELING NEMEN VAN DE KLACHT DOOR DE POLITIE

Geachte lezer,

Namens ██████████ (“cliënt”), wonende te ██████,

voor deze zaak vestigingsplaats kiezende aan de Keizersgracht 177, 1016 DR Amsterdam, ten kantore van mr. M.B. Hendrickx, die als gemachtigde optreedt, met het recht van substitutie, dien ik een klacht in tegen het handelen van politieambtenaren en hun opdrachtgevers.

1 INTRODUCTIE

1. De klacht ziet overeenkomstig artikel 9:1, lid 1 en lid 2 Awb, op het handelen van personen werkzaam voor bestuursorganen, namelijk de Politie Eenheid Amsterdam (“politie”), jegens ██████████ en de andere demonstranten.
2. Ten eerste ziet onderhavige klacht op het niet in behandeling nemen van de klacht die ██████████ in december 2025 heeft ingediend bij de politiechef van de eenheid Amsterdam.
3. Ten tweede richt deze klacht zich op (het opdracht geven tot) het filmen van demonstranten tijdens de Rode Lijn demonstratie op 5 oktober 2025 in Amsterdam door middel van camera's. Op de afbeelding die is bijgevoegd als Productie 1 is een voorbeeld te zien van een camera op een politiewagen die is ingezet tijdens de Rode Lijn demonstratie.¹
4. Hieronder worden eerst de relevante feiten beschreven. Daarna wordt de klacht nader uitgewerkt. Tot slot volgt de conclusie.

¹ **Productie 1:** Foto's van camera op politiewagen.

2 FEITEN

2.1 Filmen van vreedzame demonstranten

5. Op 5 oktober 2025 vond in Amsterdam de derde Rode Lijn demonstratie plaats. De demonstranten eisten actie van het Nederlandse kabinet tegen Israël om het genocidale geweld in Gaza te stoppen.² Het was een vreedzame demonstratie waarbij demonstranten gebruik maakten van hun grondwettelijk recht op vrijheid van vergadering en betoging. Er was geen sprake van geweld, vernielingen of andere vormen van wanordelijkheden.
6. Tijdens deze vreedzame demonstratie werden demonstranten door de politie gefilmd door middel van geavanceerde camera's. Van transparantie over de camerasurveillance was geen sprake. Er waren geen waarschuwborden en demonstranten zijn niet geïnformeerd over de rechtsgrond, het doel of de bewaartermijn van de beelden.
7. De camera op de politiewagen zoals weergegeven Productie 1 beschikt naar schatting over een krachtige 30x optische zoom en 12x digitale zoom, waarmee scherp beeld kan worden gemaakt over zeer grote afstanden. Dergelijke camera's maken gebruik van een geïntegreerde AI-processor voor geautomatiseerde analyse, inclusief beweging- en objectdetectie, en kunnen gezichtsvlakken markeren.³
8. In interviews met de Nationale ombudsman heeft de politie aangegeven dat zij achteraf gezichtsherkenning toepast op de beelden in geval van verdenking van een strafbaar feit voor de opsporing.⁴

2.2 Maatschappelijke en politieke context

9. Voor cliënt zijn in elk geval de volgende maatschappelijke ontwikkelingen van belang om onderhavige klacht in perspectief te plaatsen.

² Zie NOS Nieuws, 'Massaal Rode Lijn-protest in Amsterdam, organisatie telt 250.000 betogers', 5 oktober 2025, in te zien op <https://nos.nl/artikel/2585280-massaal-rode-lijn-protest-in-amsterdam-organisatie-telt-250-000-betogers> (bezoekt op 18 mei 2026).

³ Op de foto is te zien dat de camera van Bosch is. Cliënt heeft op de website van Bosch gezocht naar de camera's met dezelfde behuizing als op de foto. Dat zijn de camera's die worden gevonden met de zoektermen 'intex' of 'starlight 7100i'. In te zien op <https://videoselector.boschsecurity.com/> (bezoekt op 20-5-2026).

⁴ Nationale ombudsman, publicatienummer 20260043, 'Sta voor protest!', 26 mei 2026, p. 35. NB: de Rode Lijn demonstratie vond plaats vóór de inwerkingtreding van het beleidskader camerabeelden d.d. 25 oktober 2025. In het nieuwe (interne) beleidskader camerabeelden heeft de politie als uitgangspunt geformuleerd dat de politie geen camera's inzet bij demonstraties, tenzij het risicobeeld daarvoor aanleiding geeft.

10. In 2018 concludeert de Nationale ombudsman al dat het demonstratierecht onder druk staat en dat de overheid neigt naar risicomijdend gedrag:

“De overheid neigt naar risicomijdend gedrag. Overheden beschouwen het demonstratierecht in de praktijk niet zelden als onderdeel van een belangenafweging: het recht op demonstreren versus het belang van de openbare orde en veiligheid. De essentie van het grondrecht tot demonstreren moet voorop staan. Die essentie is dat de overheid zich tot het uiterste moet inspannen om demonstraties te faciliteren en te beschermen, zodat burgers in vrijheid hun mening – hoe impopulair ook – kunnen laten horen. Elke andere houding van de overheid doet afbreuk aan de kern van het demonstratierecht.”⁵

11. In een recent onderzoek over het demonstratierecht, gepubliceerd in mei 2026, constateert de Nationale ombudsman dat deze risicomijdende opstelling nog onverkort aanwezig is.⁶
12. In 2019 heeft het VN-Mensenrechtencomité in een klachtprocedure tegen Nederland zorgen uitgesproken over de *“increasing degree of police surveillance (...) during peaceful assemblies, which reportedly [has] a chilling effect on demonstrations”*.⁷
13. In de Tweede Kamer is op 18 september 2025 een motie aangenomen om Antifa tot een terroristische organisatie te bestempelen;⁸ het kabinet heeft de motie ontraden.⁹ Op 25 september 2025 heeft de Tweede Kamer daarnaast in een motie opgeroepen om versneld de mogelijkheden uit te breiden om gezichtsherkenkende camera's in te zetten.¹⁰ Minister van Justitie en Veiligheid, D.M. van Weel, overwoog ten aanzien van deze motie dat er binnen de grenzen van de wet geen mogelijkheden bestaan voor *real time* gezichtsherkenningstechnologie in het kader van de openbare orde¹¹ Het toepassen van gezichtsherkenningstechnologie mag volgens de minister alleen achteraf.¹²

⁵ Nationale ombudsman, rapportnr. 2018/015, 'Demonstreren, een schurend grondrecht?', 14 maart 2018, p. 4.

⁶ Nationale ombudsman, publicatienummer 20260043, 'Sta voor protest!', 26 mei 2026, p. 65.

⁷ HRC, Concluding observations: the Netherlands, 22 August 2019, UN Doc. CCPR/C/NLD/CO/5, para. 60.

⁸ *Kamerstukken II 2025/2026*, 36 800, nr. 4.

⁹ NOS, 'Oud-AIVD'er: Antifa wel extremistisch, maar niet terroristisch', 19 september 2025, in te zien op <https://nos.nl/artikel/2583188-oud-aivd-er-antifa-wel-extremistisch-maar-niet-terroristisch> (bezocht op 20 mei 2026)

¹⁰ *Kamerstukken II 2025/2026*, 28684, nr. 805.

¹¹ *Kamerstukken II 2025/2026*, 29 628, nr. 1318, p.5: *“De AI-verordening verbiedt de inzet van real time gezichtsherkenningstechnologie in de publieke ruimte met het oog op de rechtshandhaving.”*

¹² *Kamerstukken II 2025/2026*, 29 628, nr. 1318, p.5.

14. Er ligt momenteel een wetsvoorstel in Nederland om gezichtsbedekkende kleding tijdens demonstraties strafbaar te stellen. Het College voor de Rechten van de Mens, de Nederlandse Orde van Advocaten, de Raad voor de Rechtspraak en Amnesty International Nederland zijn zeer kritisch op dit wetsvoorstel.¹³ Amnesty International Nederland plaatst het voorstel in een bredere maatschappelijke ontwikkeling:

“De overheid ziet vreedzame demonstranten steeds vaker als risico’s in plaats van als bezorgde burgers die zich organiseren en hun mening uiten. De politie voert onrechtmatige controles uit, monitort demonstranten met geavanceerde camera’s en zoekt hen thuis op. Politici en media zetten vreedzame demonstranten weg als ‘reischoppers’ die ‘misbruik’ maken van het demonstratierecht.”¹⁴

15. De politie gebruikt bovendien gezichtsherkenning algoritmen als "facefinder" en CATCH. Over het gebruik van gezichtsherkenning software schrijft NGO Bits of Freedom in 2024:

“Al sinds 2016 weten we dat de politie gebruik maakt van gezichtsherkenning. Nu is de politie met nieuwe toepassingen van deze ingrijpende surveillancetechnologie aan het experimenteren. Een uitbreiding van de CATCH-database met beelden van verdachten die niet eerder geïdentificeerd konden worden en FaceFinder, waarmee de politie kan zoeken in welke beelden een bepaald gezicht nog meer voorkomt.”¹⁵

16. Bij belangenbehartigers van demonstranten bestaat de indruk dat de veiligheid van demonstranten of het faciliteren van het demonstratierecht niet voorop staat bij het inwinnen van informatie door de politie.¹⁶ De verschillende methoden die de politie hanteert, zoals identiteitscontroles, onderzoek in openbare bronnen,

¹³ CRM, 'Verbod gezichtsbedekking bij demonstraties raakt verkeerde groep', 13 februari 2026, in te zien op <https://www.mensenrechten.nl/actueel/nieuws/2026/02/13/verbod-gezichtsbedekking-bij-demonstraties-raakt-verkeerde-groep>; NOVA, 'Verbod op gezichtsbedekkende kleding is inperking van demonstratievrijheid', 26 februari 2026, in te zien op <https://www.advocatenorde.nl/nieuws/verbod-op-gezichtsbedekkende-kleding-inperking-van-demonstratievrijheid>; Raad voor de Rechtspraak, 'Rechtspraak zeer kritisch op wetsvoorstel strafbaarstelling gezichtsbedekking bij demonstraties', 27 maart 2026, in te zien op <https://www.rechtspraak.nl/organisatie-en-contact/organisatie/raad-voor-de-rechtspraak/nieuws/wetgevingsadvies-straftbaarstelling-gezichtsbedekking-bij-demonstraties> (allen bezocht op 20 mei 2026)

¹⁴ Amnesty International Nederland, 'Verbod op gezichtsbedekkende kleding bij demonstraties', in te zien op <https://www.amnesty.nl/wat-we-doen/demonstratierecht-in-nederland/verbod-gezichtsbedekkende-kleding-demonstraties> (bezocht op 20 mei 2026).

¹⁵ Bits of Freedom, 'De politie trekt zich van niemand wat aan bij de inzet van gezichtsherkenning', 27 maart 2024, in te zien op <https://www.bitsoffreedom.nl/2024/03/27/de-politie-trekt-zich-van-niemand-wat-aan-bij-de-inzet-van-gezichtsherkenning/> (bezocht op 19 mei 2026).

¹⁶ Nationale ombudsman, publicatienummer 20260043, 'Sta voor protest!', 26 mei 2026, p. 33.

camerasurveillance, huisbezoeken en de inzet van informanten, ervaren demonstranten als intimiderend:

“De inzet van bepaalde methoden heeft ertoe geleid dat demonstranten stoppen met demonstreren, bijvoorbeeld omdat zij vrezen dat dit hen kan raken in hun mogelijkheid om naar het buitenland te reizen. Ook ontstaat er onrust onder demonstranten en wantrouwen richting de politie doordat onduidelijk is wat de politie precies doet en mag, hoe lang de politie informatie over demonstranten bewaart, wat de politie met die informatie doet. Ook ervaren demonstranten een gebrek aan uitleg daarover door de politie. Onder demonstranten bestaat bovendien het beeld dat het tot meer controle en toezicht leidt, als je eenmaal in de politiestructuur staat. Mede daardoor aarzelen demonstranten met het indienen van klachten, omdat je daarvoor je identiteit bekend moet maken.”¹⁷

17. In dit kader kan worden opgemerkt dat op 8 april 2026 een ‘Information Security Specialist’ van de politie het LinkedIn-profiel van cliënt heeft opgezocht.¹⁸ Het is cliënt niet duidelijk of hij is opgezocht naar aanleiding van zijn deelname aan de demonstratie. Er loopt in ieder geval geen strafrechtelijk onderzoek naar cliënt. Om die reden was er dus geen aanleiding om online persoonsonderzoek naar cliënt te doen. Cliënt heeft deze wijze van informatie-inwinning als intimiderend ervaren.
18. De Nationale ombudsman heeft de politie aanbevolen om geen middelen te gebruiken die te diep ingrijpen in de persoonlijke levenssfeer van burgers, zoals huisbezoeken.¹⁹

2.3 Politieklacht niet in behandeling genomen

19. Op 8 december 2025 heeft cliënt een klacht ingediend bij de politiechef van de eenheid Amsterdam over de inzet van camera’s jegens hem en zijn mededemonstranten.
20. Op 8 december 2025 heeft de Frontoffice Klachten van de Politie Eenheid Amsterdam aan cliënt een ontvangstbevestiging gestuurd.²⁰
21. Op 18 december 2025 en 8 januari 2026 heeft de klachtbehandelaar gesproken met mrs. Klaas en Van Der Wegen, vertegenwoordigers van cliënt. In die gesprekken is door de klachtbehandelaar aangegeven dat de klachtpunten niet zouden gaan over gedragingen van politiemedewerkers maar meer gericht zijn op de uitvoering van het beleid en dat dergelijke klachten doorgaans niet in behandeling worden genomen.

¹⁷ Nationale ombudsman, publicatienummer 20260043, ‘Sta voor protest!’, 26 mei 2026, p. 33.

¹⁸ **Productie 3:** Screenshot bezoekersdetails LinkedIn-pagina cliënt.

¹⁹ Nationale ombudsman, publicatienummer 20260043, ‘Sta voor protest!’, 26 mei 2026, p. 68.

²⁰ **Productie 4:** Ontvangstbevestiging klacht, d.d. 8 december 2025.

Wel werd afgesproken dat de klacht zou worden voorgelegd aan de Algemeen Commandant van de Staf Grootchalig en Bijzonder Optreden (“**SGBO**”) van de politie in deze demonstratie.

22. Op 3 maart 2026 heeft de klachtbehandelaar van de politie per mail gereageerd op de klacht.²¹ Volgens de klachtbehandelaar gaan de klachtpunten van cliënt niet over gedragingen van politiemedewerkers, maar over de uitvoering van het beleid. Om die reden kan de klacht volgens de klachtbehandelaar niet worden behandeld.²² De klachtbehandelaar citeert wel nog de reactie van de Algemeen Commandant SGBO:

“Het klopt dat bij de “Rode Lijn” demonstratie van 5 oktober 2025 een cameravoertuig is ingezet. De inzet van dit middel is op grond van artikel 3 Politiewet. De politie streeft ernaar om bij demonstraties continu in verbinding te staan met aanwezige groeperingen. Daar waar mogelijk wordt aan de voorkant met organisatoren afspraken gemaakt. Uitgangspunt blijft dat demonstratierecht wordt gefaciliteerd en beschermd. Tegelijkertijd leert de ervaring dat sommige demonstraties een aanzuigende werking hebben op andere groeperingen, waardoor vermenging ontstaat. In dergelijke situaties kan de dynamiek veranderen en kunnen spanningen ontstaan. Bij eerdere demonstraties is gebleken dat deze vermenging kan leiden tot verstoring van de openbare orde. Zo is de Rode Lijn demonstratie in de Den Haag, uitgelopen op verstoring van de openbare orde. Deze ervaring is meegenomen in de operationele voorbereiding. Daarom is tijdens deze inzet gebruik gemaakt van een cameravoertuig. De inzet van het cameravoertuig is daarmee onderdeel geweest van een bredere strategie gericht op waarborgen van de veiligheid van demonstranten, omstanders en hulpverleners, en het voorkomen van escalatie. De beelden die gemaakt zijn mogen 28 dagen worden bewaard. De beelden kunnen wel langer worden bewaard indien deze van belang zijn voor een strafrechtelijk onderzoek.”²³

23. Kortom, de Algemeen Commandant heeft aangegeven dat de inzet van het cameravoertuig onderdeel is geweest van “een bredere strategie gericht op het waarborgen van de veiligheid van demonstranten, omstanders en hulpverleners, en het voorkomen van escalatie” en dat artikel 3 van de Politiewet de wettelijke basis voor de inzet van dit middel vormt.²⁴ Volgens de Algemeen Commandant is meegenomen dat de Rode Lijn demonstratie in Den Haag is uitgelopen op een verstoring van de openbare orde. De Algemeen Commandant heeft deze constatering niet van een nadere onderbouwing voorzien. Cliënt merkt hierover graag op dat uit berichtgeving in de media over de demonstratie in Den Haag niet blijkt dat sprake is geweest van een verstoring van de openbare orde. Zowel de eerste Rode Lijn als de

²¹ **Productie 2:** E-mail d.d. 3 maart 2026 van klachtbehandelaar politie.

²² **Productie 2:** E-mail d.d. 3 maart 2026 van klachtbehandelaar politie.

²³ **Productie 2:** E-mail d.d. 3 maart 2026 van klachtbehandelaar politie.

²⁴ **Productie 2:** E-mail d.d. 3 maart 2026 van klachtbehandelaar politie.

tweede Rode Lijn demonstratie in Den Haag zijn vreedzaam verlopen.²⁵ De klachtbehandelaar merkt ten slotte nog op dat cliënt een uitgebreid WOO-verzoek heeft ingediend over dezelfde demonstratie en dat daaruit vast meer gedetailleerde informatie naar voren zal komen.

3 KLACHT

24. Cliënt stelt zich, ten eerste, op het standpunt dat zijn klacht wel degelijk voldoet aan de vereisten van artikel 9:1 lid 1 Awb waarin staat dat *“eenieder het recht [heeft] om over de wijze waarop een bestuursorgaan zich in een bepaalde aangelegenheid jegens hem of een ander heeft gedragen, een klacht in te dienen bij dat bestuursorgaan”*, en dat de klacht dus ten onrechte niet in behandeling is genomen. De klacht heeft immers betrekking op een bepaalde aangelegenheid: de inzet van camera’s tijdens dit bepaalde protest op 5 oktober 2025 in Amsterdam, het bewaren van de beelden door de politie en mogelijk het online persoonsonderzoek naar aanleiding daarvan,²⁶ waardoor cliënt in zijn belangen is geschaad. Dit wordt hierna uitgewerkt in sectie 3.1.
25. Ten tweede, is het niet in behandeling nemen van de klacht volgens cliënt in strijd met het *fair-play* beginsel en daarmee onbehoorlijk. Dit wordt besproken in sectie 3.2.
26. Ten derde is het (opdracht geven tot het) handelen van de politieambtenaren, namelijk het actief en bewust filmen van vreedzame demonstranten met geavanceerde camera’s met zoom- en AI-analysemogelijkheden en het bewaren van deze beelden onbehoorlijk. Immers, voor de inzet van camera’s bestaat onvoldoende wettelijke grondslag en de politie was niet transparant over de inzet van camera’s. Ook voor zover naar aanleiding van deze beelden online onderzoek gericht op cliënt heeft plaatsgevonden is dit handelen onbehoorlijk. De inzet van camera’s tijdens een

²⁵ Zie over de eerste Rode Lijn demonstratie in Den Haag op 18 mei 2025: Hart van Nederland, ‘Twee mensen opgepakt met slag- en steekwapens vlakbij Rode Lijn-demonstratie’, 18 mei 2025, in te zien op <https://www.hartvannederland.nl/112/crime/artikelen/twee-mensen-opgepakt-met-slag-en-steekwapens-bij-rode-lijn-demonstratie> (bezoekt op 18 mei 2026): *“De twee verdachten hadden volgens de politie geen enkele band met de demonstratie. Ze bevonden zich wel in de omgeving van het protest, maar maakten geen deel uit van de groep actievoerders. (...) De demonstratie zelf trok volgens de organisatie ruim 100.000 mensen en verliep volgens de politie rustig en zonder noemenswaardige incidenten.”*

Zie over de tweede Rode Lijn demonstratie in Den Haag op 15 juni 2025: NOS Nieuws, ‘Opnieuw massaal protest in Den Haag om actie te eisen tegen Israël’, 15 juni 2025, in te zien op <https://nos.nl/artikel/2571245-opnieuw-massaal-protest-in-den-haag-om-actie-te-eisen-tegen-israel> (bezoekt op 18 mei 2025). Uit de berichtgeving over de demonstratie volgt dat ook deze demonstratie rustig is verlopen en dat er geen sprake was van geweld, vernielingen, of andere vormen van wanordelijkheden.

²⁶ Zie randnummer 17.

vreedzaam protest is volgens cliënt ook disproportioneel. Dit alles wordt toegelicht in sectie 3.3.

3.1 Klacht is ten onrechte niet in behandeling genomen

27. Het is ten onrechte dat de klachtbehandelaar van de politie concludeert dat de klacht van cliënt niet in behandeling kan worden genomen, omdat de klacht “*niet [zou] gaan over gedragingen van politiemedewerkers maar meer gericht [zou] zijn op de uitvoering van het beleid*”²⁷ en daarmee kennelijk niet zou voldoen aan artikel 9:1 Awb.
28. Uit artikel 9:1 Awb vloeit een drietal vereisten voort. Er moet sprake zijn van (1) een gedraging van een bestuursorgaan (2) in een bepaalde aangelegenheid (3) jegens iemand.
29. Bij de uitleg van het begrip ‘jegens’ kijkt de Nationale ombudsman of een gedraging de verzoeker(s) raakt.²⁸ De gedraging van de politie raakt direct aan de belangen van cliënt en andere deelnemers aan het protest. Het filmen heeft immers een grote inbreuk gemaakt op de grondrechten, waaronder het recht op privacy, van cliënt en op die van vele andere demonstranten. Cliënt maakt zich dan ook ernstige zorgen over de mogelijke gevolgen van het filmen. Hij vreest dat de beelden worden opgeslagen in politiedatabanken en dat hij mogelijk wordt geregistreerd als “risicopersoon”, zonder dat daar enige grond voor is; hij heeft enkel deelgenomen aan een demonstratie. Hierbij is ook van belang dat cliënt door de politie is opgezocht op LinkedIn. De camerasurveillance tijdens de Rode Lijn demonstratie moet dan ook beschouwd worden als een gedraging jegens cliënt.
30. Ook is er sprake van een gedraging van een bestuursorgaan²⁹ in een bepaalde aangelegenheid.³⁰ Onderhavige klacht ziet namelijk niet op beleid of beleidsuitvoering

²⁷ **Productie 2:** E-mail d.d. 3 maart 2026 van klachtbehandelaar politie.

²⁸ Vgl. Nationale ombudsman, publicatienummer 2023/089, ‘In een lastig parket’, 22 juni 2023, p. 11.

²⁹ Een gedraging omvat zowel het verrichten van feitelijke handelingen, als publiek- of privaatrechtelijke rechtshandelingen. Zie Nationale ombudsman, rapportnummer 2013/139, p. 6; Nationale ombudsman, publicatienummer 2023/089, ‘In een lastig parket’, 22 juni 2023, p. 11; Zie ook Overkleeft-Verburg, “Het klacht(proces)recht in de Algemene wet bestuursrecht”, in: P. Mevis (red.), *Procesvertegenwoordiging*, Deventer 2000, para 2.3: Het ziet daarnaast op een doen én een nalaten, “*zowel van het bestuursorgaan zelf, zijn leden, ambtenaren, overige werknemers en onder zijn verantwoordelijkheid werkzame personen*”. De overweging van de klachtbehandelaar dat de klacht van cliënt geen betrekking heeft op gedragingen van (individuele) politiemedewerkers is dan ook irrelevant, omdat een klacht zich ook kan richten op een gedraging van het bestuursorgaan in brede zin.

³⁰ Overkleeft-Verburg, “Het klacht(proces)recht in de Algemene wet bestuursrecht”, in: P. Mevis (red.), *Procesvertegenwoordiging*, Deventer 2000, para 2.3.

in het algemeen,³¹ maar op de feitelijke uitvoering van (algemeen) beleid in de specifieke situatie van de Rode Lijn demonstratie in Amsterdam. Camerasurveillance valt kennelijk binnen de bredere strategie (beleid) van de politie gericht op het waarborgen van de veiligheid van demonstranten, omstanders en hulpverleners en het voorkomen van escalatie. De beslissing om camerasurveillance bij de derde Rode Lijn demonstratie in te zetten, is genomen op basis van een afweging van de specifieke omstandigheden van deze demonstratie³² en moet daarom worden beschouwd als een feitelijke uitvoering van dat beleid.

31. De Nationale ombudsman heeft in meerdere rapporten bevestigd dat de feitelijke uitvoering van (algemeen) beleid door het bestuursorgaan kwalificeert als een bepaalde, concrete aangelegenheid waarover geklaagd mag worden.³³
32. De klachtbehandelaar van de politie heeft in zijn e-mail d.d. 3 maart 2026 zelf bevestigd dat de klacht betrekking heeft op de uitvoering van beleid.³⁴ Het is, gelet op het voorgaande, merkwaardig dat de klachtbehandelaar vervolgens aangeeft de klacht van cliënt niet in behandeling te kunnen nemen. Dit geldt temeer omdat in de Uitvoeringsregeling klachtbehandeling 2025 – een document van de politie – staat dat

³¹ Uit de memorie van toelichting bij de regeling inzake de interne behandeling van klachten door bestuursorganen blijkt dat algemene klachten over beleid of over beleidsuitvoering in het algemeen, niet kwalificeren als “een bepaalde aangelegenheid” in de zin van artikel 9:1 lid 1 Awb. Meer algemene wensen over het optreden of beleid van het bestuursorgaan vallen eveneens buiten het bereik van deze regeling. Zie *Kamerstukken II 1997/1998, 25 837 nr. 3, p. 12-13*. NB onderhavige klacht kan niet worden beschouwd als een klacht over algemeen beleid of beleidsuitvoering in algemene zin. Zie ter vergelijking het rapport 2014/172, p. 6, waarin de Nationale ombudsman overweegt dat de beslissing om betaald parkeren in te voeren in een bepaalde wijk plaatsvindt door middel van een wijziging van het - op artikel 4 van de Parkeerverordening gebaseerde - Aanwijzingsbesluit. Volgens de ombudsman brengt “een welwillende interpretatie van artikel 9:1 Awb (...) mee dat zo'n Aanwijzingsbesluit niet is aan te merken als beleid of beleidsuitvoering in het algemeen. Immers het betreft een bepaalde aangelegenheid: het parkeren in een bepaalde wijk. En het betreft een gedraging jegens cliënt en individualiseerbare anderen, te weten de bewoners van die wijk.”³¹

³² Zie het antwoord van de van de Algemeen Commandant van de SGBO in **Productie 2**: E-mail d.d. 3 maart 2026 van klachtbehandelaar politie.

³³ Nationale ombudsman, rapportnummer 2016/073, 10 augustus 2016, p. 8: “Naar het oordeel van de Nationale ombudsman kan de klacht van verzoekster niet worden aangemerkt als een algemene klacht of wens over het beleid of de beleidsuitvoering van de politie in het algemeen. De klacht heeft betrekking op een bepaalde aangelegenheid, namelijk: de wijze waarop de politie in haar geval het BGO heeft uitgevoerd. Hierbij gaat het om concrete gedragingen van de politie.”; Nationale ombudsman, rapportnummer 2003/214, p. 3: waarin de ombudsman overweegt dat de klacht niet zozeer betrekking heeft op een beleidsregel als zodanig, “als wel op de toepasselijkheid van een beleidsregel in de onderhavige concrete aangelegenheden, dan wel een onjuiste toepassing van beleidsregels in die aangelegenheden.”; Zie ook Nationale ombudsman, rapportnummer 2005/224, p. 10, waarin de Nationale ombudsman stelt dat een klacht over de uitvoering van algemeen beleid een gedraging in een bepaalde aangelegenheid betreft.

³⁴ **Productie 2**: E-mail d.d. 3 maart 2026 van klachtbehandelaar politie.

“wel geklaagd [kan] worden over de manier waarop beleid wordt uitgevoerd”.³⁵ De Nationale ombudsman heeft in het rapport ‘Professionele klachtbehandeling door de politie’ geconcludeerd dat de politie vaker ten onrechte klachten niet in benadeling neemt, terwijl het klachten betreft die gaan over de feitelijke uitvoering van beleid.³⁶

33. Kortom, onderhavige klacht ziet op de feitelijke uitvoering van beleid en voldoet aan de overige vereisten van artikel 9:1 Awb. De politie mocht niet weigeren om de klacht in behandeling te nemen.
34. Het is cliënt overigens niet duidelijk geworden wat het beleid rondom de inzet van cameravoertuigen door de politie inhoudt.³⁷ De Algemeen Commandant van het SGBO van de politie noemt slechts dat artikel 3 Politiewet de wettelijke grondslag vormt van de inzet van het cameravoertuig tijdens de Rode Lijn demonstratie. De inzet zou daarnaast *“onderdeel [zijn] geweest van een bredere strategie gericht op het waarborgen van de veiligheid van demonstranten, omstanders en hulpverleners, en het voorkomen van escalatie”*. Zonder nadere uitleg over het beleid, kan cliënt niet beoordelen of de verwijzing terecht is.³⁸

3.2 Strijd met het *fair-play* beginsel

35. Een onderliggende gedachte van het klachtrecht is het *fair-play* beginsel. Volgens de Nationale ombudsman houdt het *fair-play* beginsel in dat overheidsinstanties *“burgers*

³⁵ Uitvoeringsregeling klachtbehandeling politie 2025, Stcrt. 2024, 38 282, p.9.

³⁶ Nationale ombudsman, rapportnummer 2021/002, ‘Professionele klachtbehandeling door de politie. Een onderzoek naar klachtbehandeling door de politie’, 19 januari 2021, p. 22: *“Het komt geregeld voor dat de politie klachten niet in behandeling neemt omdat ze volgens de politie betrekking hebben op “beleid”. (...) De toelichting op de Uitvoeringsregeling klachtbehandeling politie 2018 maakt duidelijk, dat dit echter niet betekent dat klachten die raken aan beleid niet hoeven te worden behandeld. “(..)Wel zal een klacht over een concrete gedraging vaak zijn terug te voeren op gevoerd beleid. De desbetreffende gedraging zal dan kunnen worden getoetst aan het beleid, tegen de achtergrond van de vraag of behoorlijk gehandeld is door de politie.(..)” De Nationale ombudsman ziet klachten die niet in behandeling worden genomen omdat het volgens de politie gaat om “beleid”, terwijl het klachten betreft die gaan over een feitelijke gedraging van de politie en over de uitvoering van beleid. In de workshops kwam dit punt vaak aan de orde.”*

³⁷ Op 24 oktober 2025 is het nieuwe beleidskader camerabeelden geaccordeerd. In de reactie op de klacht heeft de politie niet naar dit kader verwezen. Zie Nationale ombudsman, publicatienummer 20260043, ‘Sta voor protest!’, 26 mei 2026, p. 35.

³⁸ De Nationale ombudsman heeft eerder aandacht gevraagd voor dit probleem, dat de politie vaker volstaat *“met een enkele verwijzing naar “beleid”* zonder een nadere uitleg te geven van dat beleid. Naar welk beleid de politie verwijst en wat dat beleid inhoudt, wordt in de reactie op de klacht niet vermeld. Dit maakt het voor de burger niet inzichtelijk en niet toetsbaar of het een terechte verwijzing betreft.” Zie Nationale ombudsman, rapportnummer 2021/002, ‘Professionele klachtbehandeling door de politie. Een onderzoek naar klachtbehandeling door de politie’, 19 januari 2021, p. 23. Ten overvloede: het Woo-verzoek heeft op dit punt ook niet tot meer informatie geleid, er is nog geen Woo-besluit genomen.

*de mogelijkheid geven hun procedurele kansen te benutten.*³⁹ Burgers kunnen echter niet effectief gebruik maken van hun procedurele kansen als een bestuursorgaan een beperkte opvatting van het klachtbegrip hanteert. Uit het *fair-play* beginsel kan dan ook worden afgeleid dat het klachtrecht ruim moet worden uitgelegd.

36. Ook uit de memorie van toelichting blijkt dat de wetgever het klachtrecht (bewust) ruim heeft geformuleerd.⁴⁰ Dat komt, omdat het klachtrecht ten dele een uitvloeisel is van het in artikel 5 van de Grondwet neergelegde petitierecht, dat voorziet in het recht om bij het bevoegd gezag een schriftelijk verzoek in te dienen.⁴¹ Volgens de regering heeft een meer precieze omschrijving van het klachtbegrip geen toegevoegde waarde. Dit zou immers eerder een beperking van het klachtrecht tot gevolg hebben dan een verheldering.⁴²
37. Uit wetenschappelijke literatuur volgt dat bij het interpreteren van het klachtbegrip met name de focus moet liggen op de *“aard en inhoud van de klacht en de bedoeling van de klager, vanuit het perspectief van aanvullende rechtsbescherming”*.⁴³ Ook hieruit volgt een ruime uitleg van het klachtbegrip.
38. Het klachtrecht dient dus, met het oog op het *fair-play* beginsel, ruim te worden uitgelegd. Op die manier kunnen burgers immers effectief een gedraging van een bestuursorgaan jegens hen aanklaarten. Door de klacht van cliënt niet in behandeling te nemen, heeft de politie niet in overeenstemming gehandeld met het *fair-play* beginsel. De politie heeft daarmee onbehoorlijk gehandeld.

3.3 Inzet van camera's is onbehoorlijk en disproportioneel

39. Cliënt stelt zich ten eerste op het standpunt dat de inzet van camera's tijdens het vreedzame protest *onvoldoende wettelijke grondslag* had. Het handelen zonder voldoende wettelijke grondslag is in strijd met zowel nationale als internationale wet- en regelgeving en daarmee onbehoorlijk.
40. Ten tweede, is het actief en bewust filmen van demonstranten met geavanceerde camera's met zoom- en AI-analysemogelijkheden tijdens een vreedzaam protest en het bewaren van die gegevens *niet-noodzakelijk en disproportioneel*.

³⁹ Nationale ombudsman, rapportnummer 2016/073, 10 augustus 2016, p. 8

⁴⁰ *Kamerstukken II 1997/1998*, 25 837 nr. 3, p. 12.

⁴¹ *Kamerstukken II 1997/1998*, 25 837 nr. 3, p. 12; Nationale ombudsman, rapportnummer 2013/139, p. 6

⁴² *Kamerstukken II 1997/1998*, 25 837 nr. 5, p. 7.

⁴³ Overkleef-Verburg, "Het klacht(proces)recht in de Algemene wet bestuursrecht", in: P. Mevis (red.), *Procesvertegenwoordiging*, Deventer 2000, para 2.3.

41. Ten slotte zijn de camera's tijdens het protest ingezet *zonder transparantie*. Dit is in strijd met het vereiste van actieve en adequate informatieverstrekking en daarmee onbehoorlijk.
42. Hieronder werk ik de klacht op deze drie punten verder uit.

3.3.1 Filmen van vreedzame demonstranten maakt inbreuk op mensenrechten

43. Het actief en bewust filmen van demonstranten door de politie met geavanceerde camera's met zoom- en AI-analysemogelijkheden tijdens een vreedzaam protest en het bewaren van die gegevens maakt ongerechtvaardigde inbreuk op het recht op eerbiediging van privéleven (artikel 8 Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens ("EVRM")) en het recht op vrijheid van vergadering (artikel 11 EVRM) en het daarmee verbonden recht op vrijheid van meningsuiting (artikel 10 EVRM). Dit licht ik hieronder toe.
44. Het recht op privacy omvat het recht om gevrijwaard te blijven van inbreuken op het privéleven, en ook het recht om zelf te controleren welke informatie over jezelf bekend wordt gemaakt, en het recht op een ruimte waarin mensen vrij zijn om hun identiteit en mening te kunnen uiten.⁴⁴ Daarbij mogen mensen ook in de openbare ruimte een legitieme verwachting van een bepaalde mate van anonimiteit hebben.⁴⁵
45. Het recht op privacy komt in het geding wanneer persoonsgegevens (alle informatie aan de hand waarvan een individu te identificeren is, zoals foto's) worden verzameld en opgeslagen, gebruikt en doorgegeven - ook als die informatie is verzameld bij demonstraties in de publieke ruimte.⁴⁶

⁴⁴ Amnesty International, *In Beeld bij de Politie: Camerasurveillance bij Vreedzaam Protest in Nederland*, 2024, te bezichtigen op <https://www.amnesty.org/en/documents/eur35/8469/2024/nl/> (bezoekt op 27 mei 2026), p.11.

⁴⁵ Amnesty International, *In Beeld bij de Politie: Camerasurveillance bij Vreedzaam Protest in Nederland*, 2024, p.11 onder verwijzing naar o.a.: VN-Mensenrechtenraad, *The right to privacy in the digital age: report of the United Nations High Commissioner for Human Rights*, 3 augustus 2018, A/HRC/39/29, par. 6; EHRM 2 september 2010, ECLI:CE:ECHR:2010:0902JUD003562305 (*Uzun/Germany*), par. 52; EHRM 21 juni 2011, ECLI:CE:ECHR:2011:0621JUD003019409 (*Shimovolos/Russia*), par. 66; VN-Mensenrechtenraad, Model Protocol for Law Enforcement Officials to Promote and Protect Human Rights in the Context of Peaceful Protests, Report of the Special Rapporteur on the rights to freedom of peaceful assembly and of association, Clément Nyaetsossi Voule, A/HRC/55/60, 31 januari 2024, par. 71 (d); VN-Mensenrechtencomité, General Comment No. 37 (2020) over het recht op vreedzame vergadering (artikel 21), 17 september 2020, CCPR/C/GC/37, par. 17-20.

⁴⁶ VN-Mensenrechtencomité, *CCPR General Comment No. 16: Article 17 (Right to Privacy), The Right to Respect of Privacy, Family, Home and Correspondence, and Protection of Honour and Reputation*, 8 april 1988; EHRM 25 december 2001, ECLI:CE:ECHR:2001:0925JUD004478798 (*P.G. en J.H./Verenigd Koninkrijk*), par. 57; EHRM 24 januari 2019, ECLI:CE:ECHR:2019:0124JUD004351415 (*Catt/Verenigd Koninkrijk*), para 93, 95; EHRM 4

46. Gezichtskenmerken zijn bij uitstek zeer gevoelige persoonsgegevens. Onder omstandigheden kwalificeren foto's of video's van een gezicht ook als *biometrische* gegevens. Dit is het geval als er sprake is van een specifieke technische verwerking, met het doel om iemands identiteit vast te stellen. Bovendien betreffen gegevens over deelname aan demonstraties politieke of religieuze opvattingen, die een verhoogd beschermingsniveau genieten onder artikel 8 EVRM.⁴⁷ Zowel de verwerking van dergelijke gevoelige gegevens als het feit dat de verwerking dient ten behoeve van het uitvoeren van de politietoek maakt de inbreuk op het recht op privacy ernstiger.⁴⁸
47. Daarbij moet worden meegewogen dat de vrije meningsuiting en demonstranten bescherming genieten onder artikel 10 en 11 EVRM. Bovendien gaat van het filmen van demonstranten een groot *chilling effect* uit.⁴⁹
48. Ook wenst cliënt te benadrukken dat camerasurveillance bij demonstraties sommige groepen harder raakt dan anderen en dat er een ernstig risico is op discriminatie. Amnesty International Nederland constateert in dat kader:

“Onderzoek heeft aangetoond hoe digitale surveillance gevaarlijke vormen van discriminatie herhaalt op manieren die het bestaan van bepaalde groepen criminaliseren, waarvan velen al te lijden hebben onder de gevolgen van structurele discriminatie en kwetsbaarheid. Het recht op non-discriminatie is daarom van cruciaal belang in de context van de toenemende digitalisering in politiewerk. (...)

Uit Amnesty International's onderzoek blijkt dat politietoezicht wordt ingezet tijdens allerlei soorten protesten van verschillende bewegingen. Maar surveillance kan vooral negatieve gevolgen hebben voor mensen van kleur en mensen met een migratieachtergrond. Als gevolg van de huidige praktijken hebben bepaalde groepen meer last van politie-surveillance dan andere. Groepen die bovengemiddeld vaak worden gecontroleerd hebben redenen om te vrezen voor discriminerende en anderszins onrechtmatige politie-interventies. De ruime politiebevoegdheden, besproken in hoofdstuk 2, gecombineerd met onbewuste veronderstellingen, stereotypen en 'informatiegestuurd politiewerk' creëren ernstige risico's op discriminatie.”⁵⁰

december 2008, ECLI:CE:ECHR:2008:1204JUD003056204 (*S en Marper/Verenigd Koninkrijk*), para 67; EHRM 4 juli 2023, ECLI:CE:ECHR:2023:0704JUD001151920 (*Glukhin/Rusland*), para 64-67.

⁴⁷ EHRM 4 juli 2023, ECLI:CE:ECHR:2023:0704JUD001151920 (*Glukhin/Rusland*), para 76; EHRM 24 januari 2019, ECLI:CE:ECHR:2019:0124JUD004351415 (*Catt/Verenigd Koninkrijk*), para 58-60, 67-70, 112, 123.

⁴⁸ EHRM 4 december 2008, ECLI:CE:ECHR:2008:1204JUD003056204 (*S en Marper/Verenigd Koninkrijk*), para 103; EHRM 6 juni 2006, ECLI:CE:ECHR:2006:0606JUD006233200 (*Segerstedt-Wiberg e.a. t. Zweden*), para 71-72.

⁴⁹ Zie hierna sectie 3.3.4.

⁵⁰ Amnesty International, *In Beeld bij de Politie: Camerasurveillance bij Vreedzaam Protest in Nederland*, 2024, p. 24-25.

49. Tot slot, uit de hierboven genoemde mensenrechten (artikel 8, 10 en 11 EVRM) vloeit voort dat een inbreuk voldoet aan de volgende vereisten: de inbreuk moet voorzien zijn bij wet, een legitiem doel nastreven én noodzakelijk en proportioneel zijn - wat inhoudt dat de inbreuk proportioneel moet zijn aan het legitieme doel en dat voor de minst ingrijpende maatregel moet zijn gekozen. Hieronder wordt besproken dat niet is voldaan aan het vereiste dat de inbreuk is voorzien bij wet én dat de inbreuk niet-noodzakelijk en disproportioneel is. Dat maakt de inbreuk niet gerechtvaardigd.

3.3.1.1 Onvoldoende wettelijke grondslag

50. De mensenrechten vereisen dat een bevoegdheid waarmee inbreuk wordt gemaakt is ‘*prescribed by law*’; er moet sprake zijn van een wettelijke grondslag van voldoende kwaliteit.⁵¹ Dat houdt in dat de wet toegankelijk moet zijn en voor mensen duidelijk moet zijn wanneer en onder welke voorwaarden de overheid bevoegd is om inbreuk op hun rechten te maken.⁵²
51. Voor het fotograferen, filmen of monitoren van demonstranten mag de politie zich niet beroepen op algemene bevoegdheden.⁵³ Uit de jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (“**EHRM**”) volgt dat bij de verzameling en verwerking van persoonsgegevens door de politie de wet voldoende duidelijk en gedetailleerd moet zijn over welke gegevens worden verzameld, over wie en op basis van welke criteria dit gebeurt en over wat de regels zijn voor het opslaan, gebruiken en wissen van die gegevens. Dit is nodig om te voorzien in waarborgen tegen misbruik en willekeur.⁵⁴ Bij (heimelijke) surveillance is het risico op willekeur volgens het EHRM extra groot, waardoor duidelijke en gedetailleerde regels noodzakelijk zijn.⁵⁵ Dit alles

⁵¹ Zie o.a. EHRM 24 januari 2019, ECLI:CE:ECHR:2019:0124JUD004351415 (*Catt/Verenigd Koninkrijk*), para 94-95; EHRM 4 juli 2023, ECLI:CE:ECHR:2023:0704JUD001151920 (*Glukhin/Rusland*), para 74-77.

⁵² Zie o.a. EHRM 24 januari 2019, ECLI:CE:ECHR:2019:0124JUD004351415 (*Catt/Verenigd Koninkrijk*), para 94-95; EHRM 4 juli 2023, ECLI:CE:ECHR:2023:0704JUD001151920 (*Glukhin/Rusland*), para 74-77; EHRM 7 februari 2017, ECLI:CE:ECHR:2017:0207JUD005781809 (*Lashmankin e.a./Rusland*), para 410-411; EHRM 4 mei 2000, ECLI:CE:ECHR:2000:0504JUD002834195 (*Rotaru/Roemenië*), p. 55; EHRM 2 september 2010, ECLI:CE:ECHR:2010:0902JUD003562305 (*Uzun /Duitsland*), par. 62.

⁵³ Speciale VN-rapporteur voor het recht op vreedzame vergadering en vereniging, Clément Nyaletsossi Voule, *Human Rights Compliant uses of digital technologies by law enforcement for the facilitation of peaceful protests*, par. 10, <https://www.ohchr.org/sites/default/files/2024-03/Toolkit-law-enforcement-Component-on-Digital-Technologies.pdf>

⁵⁴ EHRM 4 juli 2023, ECLI:CE:ECHR:2023:0704JUD001151920 (*Glukhin/Rusland*), para 77; EHRM 4 december 2008, ECLI:CE:ECHR:2008:1204JUD003056204 (*S en Marper/Verenigd Koninkrijk*), par. 99.

⁵⁵ EHRM 28 november 2011, ECLI:CE:ECHR:2011:0621JUD003019409 (*Shimovolos/Rusland*), par. 68.

wordt nog belangrijker bij geautomatiseerde verwerking, naarmate de beschikbare technologie geavanceerder wordt.⁵⁶

52. Er bestaan in Nederland geen specifieke wettelijke kaders op grond waarvan de politie camerasurveillance mag inzetten bij demonstraties.⁵⁷
53. Uit de e-mail van de klachtbehandelaar blijkt dat volgens de politie artikel 3 van de Politiewet 2012 (“**Politiewet**”) de wettelijke basis voor de inzet van de camera’s vormt.⁵⁸ Artikel 3 Politiewet is echter een algemene taakstellende bepaling die kortweg stelt dat de politie de rechtsorde moet handhaven en hulp moet verlenen (ook wel ‘de dagelijkse politietaak’). Het artikel noemt geen concrete bevoegdheden en bakent dus ook geen bevoegdheden af. De wet bevat daarmee geen waarborgen om misbruik en willekeur te voorkomen.
54. Op basis van artikel 3 Politiewet mag de politie ten behoeve van de dagelijkse politietaak een niet meer dan beperkte inbreuk op de persoonlijke levenssfeer maken.⁵⁹ De Hoge Raad overwoog al in 1995 dat artikel 3 Politiewet onvoldoende precies is voor meer dan beperkte inbreuken:

“[d]e voortschrijdende ontwikkeling van het fundamentele recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer, zoals deze ontwikkeling gestalte heeft gekregen in rechtspraak en doctrine, en de toenemende technische verfijning en intensivering van onderzoeksmethoden en -technieken verlangen een meer precieze legitimatie voor zulke inbreuken dan art. 2 Politiewet 1993 biedt [thans artikel 3 Politiewet].”⁶⁰
55. Dat geldt te meer voor de inzet van zeer geavanceerde camera’s zoals weergegeven in Productie 1, die demonstranten op grote afstand scherp in beeld kunnen brengen met een geïntegreerde AI-processor voor geautomatiseerde analyse, inclusief beweging- en objectdetectie, en gezichtsvlakken kunnen markeren. Voor de inzet van dergelijke geavanceerde technologieën voor het verzamelen en verwerken van bijzonder gevoeligere gegevens zijn nog gedetailleerdere regels vereist.
56. Volgens Amnesty International Nederland en de Autoriteit Persoonsgegevens interpreteert de politie artikel 3 Politiewet te ruim in de context van

⁵⁶ EHRM 4 juli 2023, ECLI:CE:ECHR:2023:0704JUD001151920 (*Glukhin/Rusland*), para 75-77; EHRM 24 januari 2019, ECLI:CE:ECHR:2019:0124JUD004351415 (*Catt/Verenigd Koninkrijk*), para 114.

⁵⁷ Inmiddels heeft de politie een beleidskader ontwikkeld, maar dat is geen wet in formele zin, zie supra noot 4.

⁵⁸ **Productie 2:** E-mail d.d. 3 maart 206 van klachtbehandelaar politie.

⁵⁹ HR 19 december 1995, ECLI:NL:HR:1995:ZD0328, r.o. 6.4.5. NB In het arrest wordt verwezen naar artikel 2 Politiewet 1993. Dit artikel is inhoudelijk gelijk aan artikel 3 van de Politiewet 2012, waar de klachtbehandelaar naar verwijst.

⁶⁰ HR 19 december 1995, ECLI:NL:HR:1995:ZD0328, r.o. 6.4.4.

camerasurveillance.⁶¹ De politie erkent bovendien dat er voor gezichtsherkenningstechnologie geen expliciete wettelijke grondslag bestaat, maar ontwikkelt toch intern beleid over het inzetten van gezichtsherkenningstechnologie.⁶²

57. Kortom, demonstranten kunnen uit artikel 3 Politiewet niet afleiden wanneer de politie (niet) camerasurveillance bij hun demonstraties mag inzetten.⁶³ Dat is in strijd met de mensenrechten en dat is onbehoorlijk.

3.3.1.2 Inzet camerasurveillance bij vreedzaam protest is niet-noodzakelijk en disproportioneel

58. Een inbreuk op mensenrechten kan alleen gerechtvaardigd zijn als deze noodzakelijk en proportioneel is. Het moet echt noodzakelijk zijn om voor een specifieke demonstratie beperkingen op te leggen om het legitieme doel te bereiken en niet slechts redelijk of opportuun. Iedere demonstratie moet dus op de eigen merites worden beoordeeld.⁶⁴ Ook moet de beperking geschikt zijn voor, en evenredig zijn aan, het legitieme doel. De overheid moet daarnaast, indien het opleggen van een beperking noodzakelijk wordt geacht, kiezen voor de minst ingrijpende maatregel.
59. Het VN-Mensenrechtencomité vereist in het kader van de noodzakelijkheid en proportionaliteit dat beperkingen geen *chilling effect* mogen hebben.⁶⁵ Onevenredige beperkingen schenden namelijk niet alleen de rechten van de organisatoren en deelnemers van de specifieke demonstraties waaraan ze worden opgelegd, maar

⁶¹ Amnesty International, *In Beeld bij de Politie: Camerasurveillance bij Vreedzaam Protest in Nederland*, 2024, p. 14; Autoriteit Persoonsgegevens, *Verwerking van politiegegevens door de inzet van mobiele camera auto's in gemeente Rotterdam*, 2022, te bezichtigen op <https://www.autoriteitpersoonsgegevens.nl/documenten/onderzoeksrapport-mobiele-camera-autos-rotterdam> (bezocht op 27 mei 2026), p. 5, p. 30.

⁶² M. Buil e.a. (Politie), *Inzetkader Gezichtsherkenningstechnologie Politie: Een eerste kader ter toetsing van operationele inzetten*, Versie 1.01, 2023, p. 8 e.v.

⁶³ N.B.: De Wet politiegegevens bevat bepalingen in het kader van gegevensbescherming, zoals over bewaartermijnen, maar regelt ook niet wanneer en onder welke omstandigheden camerasurveillance bij demonstraties mag worden ingezet. Cliënt betwijfelt bovendien of de politie voorafgaand aan het filmen van de demonstranten, of van het bepalen van de 'bredere strategie' de wettelijk verplichte gegevensbeschermings-effectbeoordeling heeft uitgevoerd. Als de politie dat niet heeft gedaan, dan heeft de politie in strijd met artikel 4c Wet politiegegevens gehandeld. Ook dat maakt de inbreuk op de mensenrechten ongerechtvaardigd.

⁶⁴ VN-Mensenrechtencomité, *General comment No. 37 (2020) on the right of peaceful assembly (article 21)*, 17 september 2020, CCPR/C/GC/37, para. 38, 55; EHRM 15 oktober 2015, ECLI:CE:ECHR:2015:1015JUD003755305 (*Kudrevičius e.a. /Litouwen*), para 142-143.

⁶⁵ VN-Mensenrechtencomité, *General comment No. 37 (2020) on the right of peaceful assembly (article 21)*, 17 september 2020, CCPR/C/GC/37, para. 36.

kunnen hen en anderen er ook van weerhouden hun rechten uit te oefenen. Beperkingen mogen niet tot doel hebben deelname aan protest te ontmoedigen.⁶⁶

60. Surveillancemethodes, die op grote schaal inbreuk op mensenrechten maken moeten aan zeer zware vereisten voldoen om noodzakelijk en proportioneel te zijn.⁶⁷ Volgens het VN-Mensenrechtencomité kan het gebruik van surveillance of gegevensverzameling bij demonstraties een *chilling effect* hebben op het demonstratierecht.⁶⁸ Daarnaast constateren zowel het EHRM als de Speciale VN-Rapporteur over het recht op vrijheid van vreedzame vergadering dat ook een gebrek aan transparantie over surveillance kan leiden tot een *chilling effect* en dat enkel al de dreiging van surveillance de vrije meningsuiting kan beperken.⁶⁹ De transparantievereisten rondom surveillance worden verder uitgewerkt in sectie 3.3.2.
61. Volgens de Speciale VN-rapporteur mogen gezichtsherkenningstechnologieën en andere biometrische systemen *niet* worden gebruikt om vreedzame demonstranten te identificeren.⁷⁰ Camerasurveillance mag niet worden gebruikt om individuen tijdens demonstraties te categoriseren, te profileren of op afstand te identificeren.⁷¹ De Speciale VN-rapporteur heeft daarnaast opgemerkt dat sommige vormen van surveillance nooit mogen worden ingezet bij demonstraties:

“Sommige technologische maatregelen zijn onverenigbaar met de verplichting om het recht op vreedzame vergadering te faciliteren en mogen niet worden gebruikt in de context van protest. Deze omvatten, maar zijn niet beperkt tot (...) willekeurige en/of ongerichte surveillance,

⁶⁶ VN-Mensenrechtencomité, *General comment No. 37 (2020) on the right of peaceful assembly (article 21)*, 17 september 2020, CCPR/C/GC/37, para. 36.

⁶⁷ VN Mensenrechtenraad, *Gezamenlijk verslag van de Speciale Rapporteur voor het recht op vrijheid van vreedzame vergadering en vereniging en de Speciale Rapporteur voor buitengerechtelijke, standrechtelijke of willekeurige executies over het goede beheer van bijeenkomsten*, 4 februari 2016, A/HRC/31/66, para 74.

⁶⁸ VN-Mensenrechtencomité, *General comment No. 37 (2020) on the right of peaceful assembly (article 21)*, 17 september 2020, CCPR/C/GC/37, para 10, 61 en 94.

⁶⁹ EHRM 4 december 2015, ECLI:CE:ECHR:2015:1204JUD004714306 (*Roman Zakharov t. Rusland*), para 171; VN Mensenrechtenraad, *Surveillance and human rights: Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression*, 28 mei 2019, A/HRC/41/35, para 21.

⁷⁰ VN Mensenrechtenraad, *Model Protocol for Law Enforcement Officials to Promote and Protect Human Rights in the Context of Peaceful Protests*, Rapport van de Speciale Rapporteur voor het recht op vrijheid van vreedzame vergadering en vereniging, Clément Nyaetsossi Voule, 31 januari 2024, A/HRC/55/60, par. 71 (b); VN Mensenrechtenraad, *Impact of new technologies on the promotion and protection of human rights in the context of assemblies, including peaceful protests*, 24 juni 2020, A/HRC/44/24, para 53 (f).

⁷¹ VN Mensenrechtenraad, *Model Protocol for Law Enforcement Officials to Promote and Protect Human Rights in the Context of Peaceful Protests*, Rapport van de Speciale Rapporteur voor het recht op vrijheid van vreedzame vergadering en vereniging, Clément Nyaetsossi Voule, 31 januari 2024, A/HRC/55/60, para 32.

*surveillance op basis van groepsverband en het gebruik van spyware of andere vormen van apparatuurverstoring die gericht is op de digitale apparaten van deelnemers.*⁷²

62. Cliënt stelt zich op het standpunt dat de inzet van camera's tijdens de demonstratie niet-noodzakelijk en disproportioneel was. Daarmee is ook een ongerechtvaardigde inbreuk op de mensenrechten van cliënt gemaakt en dat is onbehoorlijk. Dit wordt in het hiernavolgende toegelicht.
63. Ten eerste was sprake van een vreedzame demonstratie. De Algemeen Commandant noemt in zijn reactie dat eerdere Rode Lijn demonstraties hebben geleid tot een verstoring van de openbare orde. Hij impliceert vervolgens dat het risico op een verstoring van de openbare orde ook bestond bij de onderhavige Rode Lijn demonstratie in Amsterdam. Naast dat van een verstoring van de openbare orde bij eerdere demonstraties niet is gebleken (zie randnummer 23), bestonden er ook in onderhavige Rode Lijn demonstratie geen indicaties van gewelddadige intenties van demonstranten of van een vijandig publiek. De Algemeen Commandant heeft dat ook niet nader geconcretiseerd. De demonstratie was dus vreedzaam. Volgens het EHRM moet de overheid bij vreedzame en niet-gewelddadige protesten een zekere mate van tolerantie betrachten en kan het ontbreken van bijkomende risico's maken dat ingrijpende maatregelen, zoals camerasurveillance, niet gerechtvaardigd zijn.⁷³ Het is aan de politie om te bewijzen dat de inzet van camerasurveillance noodzakelijk en proportioneel was.⁷⁴

⁷² Speciale VN-rapporteur voor het recht op vreedzame vergadering en vereniging, Clément Nyaletsossi Voule, *Human Rights Compliant uses of digital technologies by law enforcement for the facilitation of peaceful protests*, par. 15, <https://www.ohchr.org/sites/default/files/2024-03/Toolkit-law-enforcement-Component-on-Digital-Technologies.pdf>; Amnesty International roept op tot een verbod op ongerichte massasurveillance, het gebruik van gezichtsherkenningstechnologie voor en zeer invasieve vormen van spyware, zie Amnesty International, *In Beeld bij de Politie: Camerasurveillance bij Vreedzaam Protest in Nederland*, 2024, p. 12.

⁷³ Zie EHRM 24 januari 2019, ECLI:CE:ECHR:2019:0124JUD004351415 (*Catt/Verenigd Koninkrijk*), para 124: "Moreover, principle 2 on the collection of data in Recommendation R (87) 15 (see paragraph 65 above) states that the collection of data on individuals solely on the basis that they belong to particular movements or organisations which are not proscribed by law should be prohibited unless absolutely necessary or for the purposes of a particular inquiry (see *mutatis mutandis Segerstedt-Wiberg and Others*, cited above, § 79). The Court considers that the retention of the applicant's data in particular concerning peaceful protest has neither been shown to be absolutely necessary, nor for the purposes of a particular inquiry."; Zie ook EHRM 4 juli 2023, ECLI:CE:ECHR:2023:0704JUD001151920 (*Glukhin/Rusland*), para. 56. NB Dit was een overweging van het EHRM in de context van artikel 10 EVRM omdat er sprake was van een eenmansprotest.

⁷⁴ VN-Mensenrechtencomité, *General comment No. 37 (2020) on the right of peaceful assembly (article 21)*, 17 september 2020, CCPR/C/GC/37, para 19; EHRM 21 november 2024, ECLI:CE:ECHR:2023:1121JUD005689617 (*Laurijsen e.a./Nederland*), para 51.

64. Ten tweede kan de geavanceerde verzameling van data en het gebruik van gezichtsherkenningstechnologieën⁷⁵ een ‘*chilling effect*’ hebben op demonstranten omdat zij dan terughoudend zijn om in de toekomst hun demonstratierecht uit te oefenen.⁷⁶
65. Ook voor cliënt is het *chilling effect* groot. Het voelt voor hem intimiderend en onvrij om tijdens een demonstratie gefilmd te worden; alsof de politie ervanuit gaat dat demonstranten vast iets verkeerd zullen doen en dan hebben ze dat maar op beeld staan en kunnen ze dat altijd terugvinden. Daarbij komt dat de huidige maatschappelijke ontwikkelingen zoals beschreven in sectie 2.2, waarbij het demonstratierecht en de rechtsstaat onder druk staan, voor cliënt het *chilling effect* versterken.
66. Ten derde kwalificeren gegevens over deelname aan demonstraties als politieke opvattingen, die volgens het EHRM een verhoogd beschermingsniveau genieten onder artikel 8 EVRM.⁷⁷ Ook heeft het EHRM benadrukt dat

⁷⁵ Amnesty International, *In Beeld bij de Politie: Camerasurveillance bij Vreedzaam Protest in Nederland*, 2024, p. 23-24: “De Nederlandse politie heeft meerdere malen verklaard dat ze geen gezichtsherkenningstechnologie in real-time gebruikt, maar de camera’s op videosurveillanceauto’s bieden de technologie om dat wel te doen: ze worden geleverd met gezichtsherkenningfuncties. De autoriteiten zeggen dus dat ze de mogelijkheid wel hebben, maar deze functie niet gebruiken. Het ministerie van Justitie kijkt momenteel in welke gevallen en onder welke voorwaarden er behoefte zou kunnen zijn aan het gebruik van real-time gezichtsherkenningstechnologie. Gezichtsherkenning kan al retrospectief worden gebruikt. Het gebruik van retrospectieve (post) gezichtsherkenningstechnologie is net zo invasief en schendt net zoveel rechten als live (real-time) systemen. De politie heeft toegang tot een database die gebruikt kan worden voor gezichtsherkenningstechnologie, die foto’s bevat van mensen die verdacht worden van bepaalde soorten strafbare feiten en verdachten wiens identiteit betwijfeld wordt. Tot deze laatste categorie kunnen ook demonstranten behoren die geweigerd hebben zich te identificeren. Migranten kunnen extra kwetsbaar zijn als het gaat om camerasurveillance, omdat in Nederland alle mensen die een verblijfsvergunning aanvragen worden opgenomen in een gezichtsherkenningdatabase genaamd ‘Catch Vreemdelingen’. In november 2023 gebruikte de Koninklijke Marechaussee gezichtsherkenningstechnologie om deelnemers aan een klimaatprotest te identificeren. Ze deden dit door foto’s die tijdens het protest waren genomen te vergelijken met foto’s uit politiestructuren en openbare bronnen, waaronder sociale media. De ongeveer 400 demonstranten werden verdacht van het onrechtmatig betreden van de luchthaven Schiphol. In januari 2024 kondigde het Openbaar Ministerie aan dat ze besloten alle zaken te seponeren, deels omdat een substantieel deel van het identificatieproces onjuist of niet meer controleerbaar bleek.” (onderstreping toegevoegd door adv.)

⁷⁶ EHRM 4 juli 2023, ECLI:CE:ECHR:2023:0704JUD001151920 (*Glukhin/Rusland*), para 88.

⁷⁷ EHRM 4 juli 2023, ECLI:CE:ECHR:2023:0704JUD001151920 (*Glukhin/Rusland*), para. 76; EHRM 24 januari 2019, ECLI:CE:ECHR:2019:0124JUD004351415 (*Catt/Verenigd Koninkrijk*), para 112 en 123.

gezichtsherkenningstechnologie “*particularly intrusive*” is en dat voor het gebruik ervan een “*high level of justification*” is vereist.⁷⁸

67. Uit het antwoord van de Algemeen Commandant volgt niet dat de inzet van camera's, waarbij door de politie persoonsgegevens zijn verzameld en bewaard van demonstranten waaruit hun politieke opvattingen blijken, noodzakelijk en proportioneel was.
68. Tot slot, de inzet van zeer geavanceerde camerasurveillance, met zoom- en AI-analysemogelijkheden en waarop gezichtsherkenningstechnologie kan worden toegepast, is een zeer ingrijpend middel. De politie had voor deze vreedzame demonstratie moeten volstaan met regulier toezicht door aanwezige agenten. De Algemeen Commandant SGBO heeft niet toegelicht waarom niet met een minder ingrijpend middel kon worden volstaan.
69. Kortom, vanwege het vreedzame karakter van de demonstratie, het feit dat camerasurveillance tijdens een demonstratie een *chilling effect* teweeg kan brengen en vanwege de bijzondere gevoeligheid van de verzamelde gegevens, was de inzet van een dergelijk ingrijpend, zwaar middel als camerasurveillance niet-noodzakelijk en disproportioneel. Daarmee is ook ongerechtvaardigde inbreuk op de mensenrechten van cliënt gemaakt. Dat is onbehoorlijk en disproportioneel.

3.3.2 Geen transparantie

70. De politie is voorafgaand aan, tijdens en na afloop van de Rode Lijn demonstratie niet transparant geweest over de inzet van camera's. Dit is in strijd met het behoorlijkheidsvereiste dat een overheidsinstantie burgers met het oog op de behartiging van hun belangen actief voorziet van adequate informatie.⁷⁹
71. Hoewel de politie daar wettelijk toe verplicht is op grond van artikelen 24a en 24b Wet politiegegevens, werd niets medegedeeld over de inzet van camerasurveillance bij de demonstratie, noch over de rechtsgrondslag of het doel. Zo waren er bijvoorbeeld geen waarschuwingsborden aanwezig en werd de reikwijdte van de camera's niet

⁷⁸ EHRM 4 juli 2023, ECLI:CE:ECHR:2023:0704JUD001151920 (*Glukhin/Rusland*), para 86. Voor live gezichtsherkenning vereist het EHRM zelfs “*the highest level of justification*”. Zie ook Autoriteit Persoonsgegevens, ‘Regels voor gebruik biometrie’, in te zien op <https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/themas/identificatie/biometrie/regels-voor-gebruik-biometrie> (bezocht op 3 juni 2026): “*U moet per geval bekijken of er sprake is van een noodzakelijke verwerking van biometrische gegevens om redenen van waarwegend algemeen belang via vormen van gezichtsherkenning voor authenticatie of beveiligingsdoeleinden.*”

⁷⁹ Nationale ombudsman, Behoorlijkheidswijzer, maart 2010, vereiste nr. 19.

gemarkeerd. Ook registreert de politie de inzet van camerasurveillance tijdens demonstraties niet voor transparantie of verantwoording.⁸⁰

72. Volgens Amnesty International Nederland kan het gebrek aan transparantie over camerasurveillance bij demonstraties leiden tot een *chilling effect*:

“Het gebrek aan transparantie en communicatie kan ertoe leiden dat demonstranten aannemen dat de camera's niet worden gebruikt voor bescherming, maar voor algemene surveillance en intimidatie.”⁸¹

“Het gebrek aan adequate waarborgen en transparantie rond het gebruik van camera's kan leiden tot een afschrikwekkend effect, omdat mensen niet weten of ze gemonitord worden, en welk effect dit heeft op hun rechten.”⁸²

73. Het EHRM en de Speciale VN-Rapporteur over het recht op vrijheid van vreedzame vergadering constateren ook dat het gebrek aan transparantie over surveillance kan leiden tot een *chilling effect* en dat enkel al de dreiging van surveillance de vrije meningsuiting kan beperken.⁸³
74. Het is volgens cliënt onbehoorlijk dat de politie niet transparant was over het filmen van demonstranten. Als cliënt had geweten dat er tijdens de demonstratie camera's zouden worden ingezet, had hij hierop zijn gedrag kunnen aanpassen. Hij had de keuze willen kunnen maken om thuis te blijven of om anoniem te demonstreren door gezichtsbedekkende kleding te dragen.
75. Dat camerasurveillance zonder transparantie onbehoorlijk is, wordt ook gesteund in ons buurland Duitsland. Zo zijn in de Duitse deelstaat Noordrijn-Westfalen in de stadcentra zoals Düsseldorf en Keulen waarschuwingborden geplaatst, waarop staat aangegeven dat burgers worden gefilmd in het kader van de openbare orde. Daarbij is ook – in lijn met bescherming van mensenrechten - aangegeven dat vreedzame demonstranten juist niet worden gefilmd als zij zich verenigen bij een protest.⁸⁴ Ook in

⁸⁰ Amnesty International, *In Beeld bij de Politie: Camerasurveillance bij Vreedzaam Protest in Nederland*, 2024, p. 20.

⁸¹ Amnesty International, *In Beeld bij de Politie: Camerasurveillance bij Vreedzaam Protest in Nederland*, 2024, p. 17.

⁸² Amnesty International, *In Beeld bij de Politie: Camerasurveillance bij Vreedzaam Protest in Nederland*, 2024, p. 20.

⁸³ EHRM 4 december 2015, ECLI:CE:ECHR:2015:1204JUD004714306 (*Roman Zakharov t. Rusland*), para 171; VN Mensenrechtenraad, *Surveillance and human rights: Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression*, 28 mei 2019, A/HRC/41/35, para 21.

⁸⁴ **Productie 5**: Foto demonstratieborden Düsseldorf.

de Duitse stad Keulen waren tijdens een demonstratie camera's zichtbaar afgeplakt.⁸⁵ Het zou goed zijn als de politie een voorbeeld neemt aan Düsseldorf en Keulen en het grondwettelijk recht om vreedzaam te demonstreren met de daarbij behorende privacy vooropstelt.

4 CONCLUSIE

76. Cliënt heeft in onderhavige klacht de volgende standpunten ingenomen. Ten eerste valt de klacht wel degelijk onder de definitie van artikel 9:1 lid 1 Awb en heeft de politie ten onrechte de klacht niet in behandeling genomen. Ten tweede heeft de politie, door de klacht niet in behandeling te nemen, gehandeld in strijd met het *fair-play* beginsel. Ten derde is de inzet van camera's tijdens het Protest *onbehoorlijk* vanwege het ontbreken van een voldoende wettelijke grondslag en het ontbreken van enige vorm van transparantie en *disproportioneel*. Daarmee is de inzet van camera's ook in strijd met de mensenrechten van cliënt.
77. Cliënt verzoekt u deze klacht in behandeling te nemen en de klacht gegrond te verklaren.

Hoogachtend,

M.B.Hendrickx

Deze zaak wordt behandeld door mr. M.B. Hendrickx. Contact: Stichting PiLP, Keizersgracht 177, 1016 DR Amsterdam, T+31 (0)20 261 0191, M +31(0)657558580, E mhendrickx@pilp.nu.

⁸⁵ **Productie 6:** Foto's afgedekte camera's Keulen.